

Gross Arnold

Kevés művész mondhatja el magáról, hogy fel tudja idézni műveiben a gyermekkor tisztaságával eltűnő vágyakat, álmokat — talán ez az oka, hogy a *Gross Arnold* által teremtett világban otthon érzik magukat a nézők. Művészetének e vonzó, hívogató jellegét elsőként a mesterének tisztelt *Kondor Béla* fedezte fel.

1929 novemberében született Tordán. Első tanára édesapja volt, akivel együtt járták az erdélyi tájakat, s festették az elébük táruló látványt. Tanulmányait tizenhat éves korától a budapesti Iparművészeti, majd a Képzőművészeti Főiskolán folytatta *Kádár György*, *Konecsni György*, *Hincz Gyula* és *Koffán Károly* tanítványaként. Számos sikeres magyarországi kiállítása közül megemlítjük a budapestieket (1956, Fényes Adolf terem; 1964, Mednyánszky terem; 1970, Dürer terem), a külföldiek közül pedig a Los Angelesben, Amszterdamban, Rómában, Helsinkiben, Tokióban, Londonban rendezetteket. A krakkói biennálén kétszer is első díjat nyert. Kétszeres Munkácsy-díjas.

Gross, úgy tűnik, egy témára — boldogság, barátság, szeretet — készült, finoman cizellált művei elbeszélő jellegűek, „olvasásra” készítenek. Bárhol kezdjük is el az „olvasást”, és merülünk el a szívderítő és üdítően groteszk részletek felfedezésében, mindig elérkezünk az összkép — minden aprólékosság ellenére is — tiszta és világos szerkezetéhez, a legkisebb részletben és az egészben egyaránt tükröződő harmóniához. Művein minden felfelé tart, „növekszik”, ellensúlyozásul finom vízszintes vonalhálót terít ki a síkba.

Elődei a középkor „paradicsomkertecskét” festő miniátorai s minden korszak Aranykor-idézói. Finom szálak kötik a szecesszióhoz és a szimbolizmushoz: a dekoratív szépség, a vonal hajlékonysága mellett néhány motívuma is ezekben gyökerezik. Az emberfejű virágok *Gulácsyt*, *Nagy Sándort* és feleségét s mindnyájuk közös ösét, *Odilon Redon* szomorú „ember-virágait” idézik, de velük ellentétben Gross teremtményei a fény, a boldogság hordozói. A fauna dekoratív stilizálása, az em-

bernek és természetnek a felismert azonosságig való közelítése a vonal bármilyen tartalomhoz hajlítható nyelvén nála is sajátos, az embert és a természetet együttlátó szemléletmódból fakad. De nemcsak a századfordulóra utaló motívumok, a dekoratív részletek, hanem mindenekelett az Aranykor idézése, egy erősen szubjektív idea-világ megépítése a közös vonás. Elődeivel szemben Gross nem utal vissza közvetlenül a mítoszra vagy a mesére.

Műveinek visszatérő témája a kert (Emlékek kertje I—III., Művészek kertje), melyben a teljesség megvalósulhat. Kompozíciós módszere mellérendelő, számtalan motívumot sorakoztat egymás mellé különböző síkokba rendezetten. Művein a pompázatos tájban — legyen az virágos kert vagy bizarr homlokzatokkal díszes város — mozgó számtalan figura típusokat, életformákat jelöl. Szoros egymáshellettiségük a lehetséges kapcsolatokat, a sokféleségben rejlő egységet sugallja. A síkban szétterülő kompozíció, a variációk sokasága az időbeli és a térbeli folytathatóság gondolatát hordozza.

Fontos kelléke Gross grafikáinak a játék, leggyakrabban játékvonatok gördülnek képein. Kedveli az applikációt, a fém, üveg, csipke beépítését (például a Penta Hotelban látható két olajjal, illetve kevert technikával készült nagyméretű művén) vagy a rézkarctechnikán belül maradva más anyagok, így a csipke anyagszerű felidézését, keretként való alkalmazását (Kis műteremház, Kertvárosi álom II.).

Az elképzelt világ, a mesehangulat, az elmúlt időket idéző tárgyak és a mesterséges, ugyanakkor gyermeki világot jelző játékos elemek az elvagyodás hangulatát hordozzák, mégsem távolítanak el, hanem mindennapjainkat megszüpítve közénk hozzák a mesét: a Belvárost az Erzsébet hiddal, a római Spanyol lépcsőt, a Versailles-i kerteket és képzelt tájakat — légies figurákkal és a növényi létezés boldogságával felruházott fantázialényekkel benépesítve.

Gellér Katalin